

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ КОЛОКВІУМІВ У ВНЗ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Стаття присвячена розгляду питання про навчальний потенціал колоквіуму як однієї з форм організації контролю за якістю мовнокомунікативних умінь та навичок майбутніх учителів-словесників в умовах кредитно-модульної системи.

Ключові слова: колоквіум, кредитно-модульна система, професійно-компетентна особистість учителя.

Формування творчої та професійно-компетентної особистості майбутнього вчителя повною мірою залежить від системної організації навчально-виховного процесу, в основі якого чітко окреслена технологія застосування методів, прийомів, посилення на загальнодидактичні принципи навчання, а також правильний та адекватний сучасним тенденціям розвитку науково-методичного пошуку вибір форм навчання студентів.

Розвиток комунікативних умінь студентів-філологів, підвищення мотивації до навчання мови та вдосконалення власної майстерності значною мірою залежать від вибору методології навчання і технології її реалізації. Студенти все більше вимагають від викладача сучасного підходу до передачі інформації, отже, викладачі-практики мають забезпечити їх знаннями та практичними навичками, використовуючи інноваційні форми навчання й контролю знань. Л.І. Мацько наголошує: “справді, розвиток суспільства спонукає нас до пошуку таких навчальних форм, у яких би були природними життєві мовні ситуації і виокремлювалося індивідуальне мовлення, одночасно здійснювалося мовне виховання і формувалося усвідомлення позитивної мовної поведінки [3, 12].

Основними формами організації навчального процесу у вищій школі є лекції, семінарські, практичні, лабораторні заняття, самостійна й індивідуальна роботи студентів. Та поряд з основними формами навчання у системі ВНЗ існують й інші форми організації освітнього процесу. Це такі, як, наприклад, консультації, різні типи гуртків, студентські дослідницькі групи, педагогічна (та інші види) практика, тьюторські заняття, колоквіуми. Система таких форм може бути розширена, адже за Болонською декларацією у вищих навчальних закладах запроваджена кредитно-модульна система навчання, яка передбачає індивідуальне проектування, тестування тощо.

Досить ефективною формою організації навчання студентів-філологів в умовах функціонування кредитно-модульної системи (рейтингового контролю знань), що передбачає розвиток професійної мовнокомунікативної компетенції майбутніх філологів, є колоквіум.

Мета статті – визначити методичний потенціал колоквіуму як форми організації навчального процесу у вищій школі та форми контролю якості знань студентів в умовах кредитно-модульної системи.

С.У. Гончаренко вказує, що “колоквіум” (від лат. Colloquium – розмова, бесіда) – 1. Одна з форм навчальних занять у системі освіти, що має на меті виявити та поліпшити знання студентів. 2. Наукові збори, на яких заслуховують і обговорюють доповіді з різних проблемних питань. 3. У Російській імперії – бесіда як форма перевірки кандидатів на будь-яку посаду. 4. У середні віки колоквіями називали релігійні бесіди між представниками різних віровчень” [2, 171]. Р.С. Піонова вважає, що “колоквіум – це одна з форм організації навчання у вищій школі поряд з такими, як лекція, спецкурси, практичні заняття... Основні функції колоквіуму – узагальнювальна та контрольна” [5, 162]. На думку дидактів, наприклад, Ф.Ф. Фіцули, “колоквіум – це важлива форма тематичної перевірки й оцінки знань студентів. Головне завдання колоквіуму – мобілізація студентів на поглиблене вивчення найважливіших тем чи розділів курсу. Мета колоквіуму – допомогти студентам глибше розібратися в теорії питання, стимулювати їхню дослідницьку роботу” [8, 57]. Ефективність колоквіуму як форми організації навчання засвідчують і практики. Так, наприклад, С.Н. Стародубець зазначає, що “достатньо ефективною формою навчання мові є колоквіум, який займає певне місце у системі семінарських і лабораторних занять. Мета заняття-колоквіуму – узагальнення та систематизація знань студентів” [7, 93]. С.М. Бенклієв вважає, що “колоквіуми продовжують займати чільне місце в навчальному процесі, особливо на гуманітарних факультетах..., колоквіуми сприяють контролю за самостійною роботою студентів, ефективно допомагають прививати навички активної й систематичної самостійної роботи над підручником та монографічною літературою” [1, 70].

Аналізуючи дидактичні джерела та публікації лінгвістів, науковців-методистів, викладачів-практиків, констатуємо, що чітких меж між колоквіумом як формою організації навчання та колоквіумом як формою контролю у вищих навчальних закладах немає. Наприклад, В.П. Мусієнко зазначає, “колоквіум – це не тільки форма контролю самостійної пізнавальної діяльності студента, але найперше – це форма навчання” [4, 123]. Тобто, колоквіум у системі вищої школи може бути одночасно і формою навчання, і формою контролю.

Існують різні типології колоквіуму як форми контролю знань студентів. Найбільш прийнятною вважаємо класифікацію, що впорядкувала В.П. Мусієнко [4]. Дослідниця пропонує розрізняти такі типи колоквіумів:

- за кількістю учасників (індивідуальні/групові колоквіуми);
- за головною функцією (колоквіум може передбачати контроль знань, ознайомлення з освітніми матеріалами, систематизацію знань і корекцію знань; аналіз самостійно опрацьованого матеріалу);
- за інструментарієм (усний, письмовий, машинний);
- за роллю учасників (одновекторні, двовекторні, багатовекторні) [4, 131].

Ученими розроблено й різні методики проведення колоквіумів. І. І. Прокоп'єв вважає, що “методика колоквіуму може бути такою: слухачам

попередньо оголошується тема та мінімум питань, указується література. Для зацікавлених студентів проводиться консультація. Колоквіум частіше за все проводиться перед практичним заняттям” [6, 495]. Однак ми схильні вважати, що викладач-практик, спираючись на досвід роботи, аналіз наукових джерел, рівень підготовки студентів може напрацювати власні розробки проведення колоквіумів, що дозволить у цілому підвищити рівень фахової компетенції майбутніх філологів. Спираємося на зазначені вище принципи методики проведення колоквіуму для студентів з комунікативно мовленнєвих практикумів, й додамо, що розуміємо колоквіум, наприклад, з курсу “Основи культури мови” та інших комунікативно зорієнтованих дисциплін, як мініатюрний екзамен, який студенти складають посеред семестру і в системі якого є всі “атрибути”: система основних та додаткових питань, перелік тем для дискусії тощо. (Зазначимо тільки, що питання для колоквіуму мають стосуватися тільки тих тем, які розглядалися в аудиторії на лекційних та практичних заняттях і виносилися на самостійне опрацювання на момент проведення контролю). Саме така організація колоквіумів дає можливість студентам виявити прогалини у знаннях, приділити більше уваги тому матеріалу, який недостатньо засвоєно. Тобто, колоквіум у системі комунікативно зорієнтованих дисциплін – це “сигнал”, “корекційний шлях” студента до знань. Основна умова колоквіуму – активна участь студента у процесі такого виду контролю.

В умовах запровадження кредитно-модульної системи такої формі організації навчання студентів, як колоквіум, останнім часом відводиться належне місце. Справді, досвід викладання комунікативно зорієнтованих дисциплін вказує на те, що за мізерної кількості аудиторних годин (наприклад, з курсу “Основи культури мови” – 22 год. – лекційних; 22 год. – практичних), на жаль, студенти неспроможні засвоїти належний обсяг теоретико-практичного матеріалу системно. Відповідно, протягом 5-го семестру навчання (дисципліна вивчається на 3-му курсі) організуємо 2 проміжні контролю знань студентів у вигляді колоквіумів. I-ий проводиться у формі тестування; це, по суті, етап, констатації рівня знань, належного чи неналежного ставлення окремого студента до дисципліни, а також умінь та навичок систематизувати матеріал, що пропонувався до розгляду в межах лекційних занять, тощо. II-ий проводиться у формі співбесіди з кожним студентом групи за попередньо пропонованим списком основних теоретичних питань (в основному навантаженні викладача години на проведення колоквіуму фіксуються у графі “модульний контроль”). Ефективною формою організації колоквіуму із зазначеної дисципліни є такий порядок, коли всі студенти, що присутні на колоквіумі, слухаючи відповідь основного доповідача, долучаються до обговорення окремого питання, розгортають відповідь, аналізують, доповнюють. Таким чином, слабкі студенти слухають інформацію, мають можливість конспективно записати цікаві й правильні думки, водночас формують власну компетенцію на середньому рівні володіння теоретико-практичною базою предмета. Це дає змогу надалі, упродовж систематичного відвідування практичних занять набирати належну кількість балів, що й

забезпечує результат – наявність суми комунікативних умінь та навичок, а також підсумковий контроль.

Досвід роботи зі студентами та викладання курсу “Основи культури мови” переконує в тому, що систематичне проведення колоквиумів передує глибшому опрацюванню студентами довідкової літератури, іншому ставленню до власної культури мовлення й культури мовлення одногрупників, у цілому – розвиткові фахової комунікативної майстерності.

Отже, вважаємо, що колоквиум як форма організації навчання, засобами якого можуть бути система розроблених запитань для співбесіди, дискусії, тести різних видів, є однією з ефективних у процесі реалізації проблеми формування професійної мовнокомунікативної компетенції студентів-філологів, оскільки проведення колоквиуму дає змогу виявити рівень теоретичної та практичної підготовки студентів, проілюструвати міжпредметні зв'язки лінгвістичних дисциплін, виявити “ізоморфізм” як у структурі окремих знань, так і в системі завдань до кожного заняття, підвищити рівень узагальнення матеріалу, що вивчається. До того ж, колоквиум дозволяє в цілому систематизувати навчальну та наукову основи дисципліни, створює умови для розвитку дискусійно-полемічних якостей, динаміки наукового мовлення студентів, які є критеріальними компонентами їхньої професійної як мовної, так і прагматичної компетенції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бенклиев С. Н. Как проводить коллоквиум // Вестник высшей школы. – 1980. – № 8. – С. 70-71.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376с.
3. Мацько Л. І. Текст як об'єкт лінгводидактики в аспекті проблеми мовної освіти // Вісник ЧНУ ім. Б. Хмельницького. – 2004. – Вип. 54. – С. 12-18.
4. Мусієнко В. П. Навчальний потенціал колоквиуму / Організація самостійної роботи студентів / Збірник статей за заг. ред. В.М. Король, В.П. Мусієнко, Н.Т. Токової. – Черкаси: Вид-во ЧДУ, 2003. – С. 121-140.
5. Пионова Р. С. Педагогика высшей школы: Учебное пособие / Р.С. Пионова. – Мн.: Университетское, 2002. – 256с.
6. Прокопьев И. И. Педагогика. Основы общей педагогики. Дидактика / Учебное пособие. И.И. Прокопьев, Н.В. Михалкович. – Мн.: Тетра Системс, 2002. – 544с.
7. Стародубец С. Н. Коллоквиум как одна из форм учебной работы в ВУЗЕ // Русский язык в школе. – 2001. – № 5. – С. 93-94.
8. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – 2-е вид. – Тернопіль: Богдан, 2003. – 136с.

The article is devoted to the problem of colloquium's educational potential as one of forms of organization of control for the quality of future teachers-philologists' linguistic and communicative abilities and skills in conditions of the credit-module system.

Key words: colloquium, credit-module system, professionally competent teacher's personality.